

Tilburg University

Vergoeding van affectieschade

Mulder, E.F.M.; Weterings, W.C.T.

Published in:
Tijdschrift voor Privaatrecht

Publication date:
2011

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Mulder, E. F. M., & Weterings, W. C. T. (2011). Vergoeding van affectieschade: Vroeg of laat een feit in Nederland en de lessen die daarbij van België kunnen worden geleerd. *Tijdschrift voor Privaatrecht*, 2011(4).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Vergoeding van affectieschade: vroeg of laat een feit in Nederland en de lessen die België ons hierbij kan leren.

Eva Mulder¹ en Wim Weterings²

Affectieschade komt in Nederland niet voor vergoeding in aanmerking. Na een langdurige discussie over deze “lacune” in het Nederlandse rechtssysteem, in vergelijking met andere landen in Europa, is uiteindelijk in 2003 een wetsvoorstel ingediend dat een recht op vergoeding van affectieschade mogelijk zou moeten maken. Het wetsvoorstel is echter op 23 maart 2010 door de Eerste Kamer verworpen. Hoewel het wetsvoorstel dusdanig was geformuleerd dat het ons inziens de vraag is of de doelstellingen van een recht op vergoeding van affectieschade daarmee wel behaald zouden worden, was de verwerping van het wetsvoorstel verrassend, mede gezien de (zeer) brede maatschappelijke steun voor een recht op vergoeding van affectieschade. Zowel vanuit slachtofferzijde (onder meer Slachtofferhulp Nederland) als vanuit het Verbond van Verzekeraars is naar voren gebracht dat men dit een onbevredigende uitkomst vond van een jarenlange discussie. Wij verwachten dan ook dat er vroeg of laat een nieuw wetsvoorstel zal worden ingediend, dan wel dat vergoeding van affectieschade door middel van zelfregulering in Nederland mogelijk zal worden. Het is om die reden dat wij in deze bijdrage het onderwerp en de inhoud van het wetsvoorstel nader bespreken. Daarbij laat een vergelijking met het reeds jarenlang bestaande systeem van vergoeding van morele schade en genegenheidschade in België zien dat het nodige valt in te brengen tegen de argumenten die aan de verwerping van het wetsvoorstel ten grondslag lagen en tevens dat het systeem in België als een uitstekend voorbeeld kan dienen voor de wijze waarop een recht op vergoeding van affectieschade in Nederland zou moeten worden vorm gegeven.

¹ Mr. E.F. Mulder is als advocaat werkzaam bij Brunet Advocaten.

² Mr.dr. W.C.T. Weterings is advocaat bij Dirkwzager Advocaten & Notarissen N.V., sectie ‘Aansprakelijkheid, Schade & Verzekering’, en Universitair Docent, Universiteit van Tilburg, vakgroep Business Law. Ten tijde van het schrijven van een groot deel van dit artikel was hij tevens gastprofessor aan de Universiteit Antwerpen, vakgroep Burgerlijk Recht.

1 Inleiding

Affectieschade is de immateriële schade die men lijdt doordat een persoon waarmee men een affectieve relatie heeft, ernstig gewond raakt of overlijdt als gevolg van een gebeurtenis waarvoor een ander aansprakelijk is.³ Men kan bijvoorbeeld denken aan een minderjarige, thuiswonende jongen die zeer ernstig gewond is geraakt ten gevolge van een geweldsmisdrijf. De moeder wordt geconfronteerd met het ernstig lijden van haar zoon, hetgeen haar veel verdriet en leed geeft. In Nederland komt dergelijke affectieschade niet voor vergoeding in aanmerking. Reeds jaren is er sprake van kritiek op deze situatie. Dit heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat op 6 februari 2003 een wetsvoorstel is ingediend bij de Tweede Kamer teneinde hierin verandering te brengen.

Hoewel het wetsvoorstel beantwoordde aan de roep vanuit zowel de rechtswetenschap, de rechtspraak als de politiek om vergoeding van affectieschade mogelijk te maken, waren (en zijn) er verschillende meningen met betrekking tot de inhoudelijke vormgeving van het recht op vergoeding van deze schade. In de politiek en in de juridische literatuur waren sommigen van mening dat er gewerkt moet worden met een vaste vergoeding voor affectieschade en een beperkte groep van gerechtigden, hetgeen overeen komt met de inhoud van het wetsvoorstel. Anderen hadden een sterke voorkeur voor een variabele vergoeding en/of een meer open groep van gerechtigden. Weer anderen stelden (ook) de beperking tot enkel vergoeding van affectieschade aan de kaak en pleitten voor een algemene herziening van het schadevergoedingsrecht voor derden.⁴

Toen het politieke en wetenschappelijke debat niet beperkt bleef tot de vormgeving van een recht op vergoeding van affectieschade, maar tevens de vraag aan de orde kwam of er nu daadwerkelijk behoefte bestond aan een dergelijk recht, is in opdracht van het Ministerie van Justitie een nader onderzoek verricht onder leiding van Prof. Akkermans.⁵ Het onderzoek wees uit dat er bij de potentiële gerechtigden een duidelijke behoefte bestaat aan vergoeding van affectieschade. Daarnaast werd duidelijk dat de meerderheid van de ondervraagden de voorkeur geeft aan een variabele vergoeding of een genormeerde vergoeding (waarbij enigszins recht wordt gedaan aan de omstandigheden van het geval) boven een vast bedrag. Desondanks hield de minister in het wetsvoorstel vast aan één vaste vergoeding. Wel werd het

³ Kamerstukken II 2002/03, 28 781, nr. 3, p. 1.

⁴ Zie bijvoorbeeld W.H. Van Boom, Troostgeld voor naasten? Een ruime blik is noodzakelijk, AV&S 2001-4, p. 95-98.

⁵ A.J. Akkermans e.a., Slachtoffers en aansprakelijkheid. Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht

wetsvoorstel aangepast door middel van het opnemen van de optie dat bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) een systeem met verschillende vaste bedragen voor verschillende groepen gerechtigden ingevoerd zou kunnen worden, indien na evaluatie van het ingevoerde wetsvoorstel mocht blijken dat een behoefte zou (blijven zijn) bestaan aan een meer variabel systeem.

De Eerste Kamer heeft echter onverwacht een streep door dit wetsvoorstel gezet. Bezwaren tegen de vormgeving van het wetsvoorstel, maar vooral twijfels of er wel behoefte is aan vergoeding van affectieschade, hebben ertoe geleid dat het voorstel uiteindelijk is verworpen.⁶ Daarmee staat het onderwerp affectieschade thans niet meer op de agenda van de wetgever. Hoogstwaarschijnlijk zal de aandacht voor vergoeding van affectieschade in de literatuur, praktijk en politiek echter niet verdwijnen gezien de al jaren bestaande belangstelling voor het onderwerp en gezien de steeds verdergaande “europeanisering” en harmonisering van het aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. Daarbij is de kans groot dat vergoeding van affectieschade linksom of rechtsom, door een wettelijke regel dan wel zelfregulering, mogelijk zal worden. Er is immers vanuit verschillende hoeken, ook verzekeraars, instemmend gereageerd op vergoeding van affectieschade.

Als wederom met het onderwerp affectieschade aan de slag wordt gegaan, is het echter de vraag of dat (in grote lijnen) de inhoud zou moeten krijgen zoals geformuleerd in het door de Eerste Kamer verworpen wetsvoorstel. Invoering van een recht op vergoeding op affectieschade werd en wordt breed gesteund, maar de discussies over de *inhoud* van het recht op vergoeding van deze schade zijn steeds gebleven. Bij deze discussies en de weging van argumenten werd en wordt vaak gedaan alsof het geheel nieuwe materie betreft.⁷ In andere landen in Europa kent men echter reeds (lange tijd) een recht op vergoeding van affectieschade.⁸

Ook in België hebben naasten en nabestaanden al geruime tijd recht op vergoeding van affectieschade. Ofschoon op het eerste gezicht het schadevergoedingssysteem in België lijkt af te wijken van het Nederlandse systeem, laat een nadere bestudering en vergelijking, die wij hierna in paragraaf 2 (kort) zullen verrichten, zien dat er veel overeenkomsten zijn. De positieve ervaringen die in België zijn opgedaan met vergoeding van affectieschade, kunnen dan ook als voorbeeld dienen voor Nederland. Zo geeft de Belgische praktijk niet alleen

⁶ S.D. Lindenbergh, Het wetsvoorstel affectieschade: een treurige dood (?), NJB 2010, p. 1530-1532.

⁷ Hartlief 2004, p. 6.

⁸ C.P.J. Wijnakker, vergoeding van affectieschade: via het EVRM ook in Nederland mogelijk, *Verkeersrecht* 2010, nr. 11. p. 313-315. Van de 47 leden van de Raad van Europa werd in 2006 bekend dat ten minste 33 leden een recht op vergoeding van affectieschade kennen. Hoogstwaarschijnlijk is dit aantal inmiddels zelfs verhoogd.

ondersteuning voor de gedachte dat de twijfels van de Eerste Kamer met betrekking tot een recht op vergoeding van affectieschade onterecht zijn (paragraaf 3), ook de wijze waarop de vergoeding in België uiteindelijk door middel van normering gestalte is gegeven, kan als referentiekader dienen voor Nederland (paragraaf 4). Ook zullen wij bezien welke andere wijze van normering mogelijk is. Uiteindelijk sluiten wij af met een conclusie in paragraaf 5.

2 Affectieschade in België

2.1 Een korte rechtsvergelijking tussen België en Nederland: twee gelijke rechtssystemen

Voordat het systeem van vergoeding van affectieschade in België als voorbeeld kan dienen voor Nederland, is een korte rechtsvergelijking op zijn plaats. Immers, het Belgische systeem kan pas deugdelijk vergelijkingsmateriaal zijn als duidelijk is dat wij geen appels met peren vergelijken. Er is sprake van vergelijkbare samenlevingen, maar op het eerste gezicht lijkt het Belgische schadevergoedingsrecht toch behoorlijk te verschillen van het Nederlandse schadevergoedingsrecht. Nadere bestudering van het schadevergoedingsrecht van beide landen laat echter zien dat de stelsels sterk overeen komen en dat een goede vergelijking kan worden gemaakt. Dit blijkt uit het navolgende.

Zowel in Nederland als in België zijn het de aansprakelijkheidsvestigende artikelen die aangeven *wanneer* er een recht op schadevergoeding bestaat (bijvoorbeeld artikel 6:162 BW respectievelijk 1382 BW). *Welke* schade dan *in welke mate* voor vergoeding in aanmerking kan komen, wordt bepaald door het schadevergoedingsrecht.

Bij de schadebegroting wordt zowel in Nederland als in België uitgegaan van een volledige en concrete schadevergoeding.⁹ Het slachtoffer dient door de vergoeding zo veel mogelijk in dezelfde situatie te worden gebracht als wanneer het ongeval niet zou hebben plaatsgevonden.¹⁰ In beide landen wordt hierbij als algemeen uitgangspunt gehanteerd dat de schade uitgedrukt kan worden als de (negatieve) uitkomst van de vergelijking van de feitelijke situatie na het ongeval met de hypothetische situatie zonder ongeval.¹¹

⁹ Zie T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 665 en J. Schryvers & H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2004, p. 42-43. Zie ook E. Dirix, *Het begrip schade*, Antwerpen: Maklu, 1983, p. 31.

¹⁰ C. van Schoubroeck, *Affectieschade en shockschade: Belgische reglementering en praktijk*, VR 2004, p. 103 en E. Dirix, *Abstracte en concrete schade*, *Rechtskundig Weekblad* 2000-2001, p. 1329.

¹¹ A. Van Oevelen e.a., *Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad: schade en schadeloosstelling (1993-2006)*, *Tijdschrift voor Privaatrecht* 2007, p. 941, C. van Schoubroeck, *Affectieschade en shockschade: Belgische reglementering en praktijk*, VR 2004, p. 102 en J. Ronse e.a., *Schade en schadeloosstelling*, Gent: Story-Scientia 1984, p. 8.

Indien de schade niet (goed) concreet kan worden vastgesteld, dan begroot de rechter in beide landen de schade naar redelijkheid en billijkheid (*ex aequo et bono*). In België wordt dan vaak de zogenaamde Indicatieve Tabel als leidraad gehanteerd, waarin onder meer indicatieve forfaitaire vergoedingen zijn opgenomen. Hierna gaan wij uitgebreider in op deze Indicatieve Tabel.

Ook met betrekking tot de schadeposten zijn er overeenkomsten. Voor Nederland geldt dat in artikel 6:95 BW en 6:106 BW de voor vergoeding in aanmerking komende schadeposten genoemd: vermogensschade en immateriële schade. Onder vermogensschade vallen schadeposten als arbeidsvermogensschade, huishoudelijke hulp, verlies zelfredzaamheid en kledingschade. In beginsel heeft alleen het slachtoffer recht op vergoeding van de door hem geleden schade. Op dit uitgangspunt bestaat enkele, limitatieve uitzonderingen. Onder omstandigheden kunnen ook anderen, op grond van een onrechtmatige daad jegens de primair benadeelde, vergoeding van hun schade vorderen.¹² In artikel 6:106 lid 1 sub c BW wordt een recht op vergoeding van immateriële schade voor derden genoemd voor het specifieke geval van aantasting van de nagedachtenis van een overledenen. Het zijn met name de artikelen 6:107, 6:107a en 6:108 BW die een algemener recht op vergoeding van de schade van derden formuleren. Artikel 6:107 BW ziet op het geval dat (ook) door een derde schade wordt geleden als gevolg van de verwonding van een dierbare. Artikel 6:108 BW bepaalt limitatief welke derden in het geval van overlijden van een naaste recht hebben op vergoeding van schade. Tenslotte bepaalt artikel 6:107a BW dat een werkgever het bij arbeidsongeschiktheid aan een werknemer doorbetaalde loon kan verhalen op diegene die aansprakelijk is voor het ontstaan van die arbeidsongeschiktheid.

In België komen dezelfde schadeposten voor vergoeding in aanmerking: vermogensschade en morele schade (= immateriële schade). Ook zijn er in België vergelijkbare leerstukken die van invloed kunnen zijn op de omvang van de schadevergoeding, zoals predispositie, voordeelstoerekening en de schadebeperkingsplicht. Ook kunnen derden in geval van overlijden de aansprakelijke partij, net als in Nederland op grond van artikel 6:108 BW, aanspreken tot vergoeding van het gederfde levensonderhoud alsmede de kosten van lijkbezorging c.q. begrafeniskosten. Tevens kunnen kosten die door de derde ten behoeve van de gewonde zijn gemaakt (huishoudelijke hulp, inkomstenderving) worden gevorderd van de aansprakelijke partij (vergelijkbaar met 6:107 BW). Deze schade wordt overigens in België 'schade bij weerkaatsing' genoemd, hetgeen overeenkomt met het systeem van 'verplaatste

¹² Zie Engelhard, VR 2008, p. 1 e.v. en Hartlief, TVP 2006, p. 98 e.v.

schade' in Nederland.¹³ De schade wordt als het ware van de het rechtstreeks slachtoffer verplaatst/weerkaatst naar de derde (naaste of nabestaande).¹⁴ Ook kan een werkgever loonschade verhalen op degene die een ongeval heeft veroorzaakt waarbij een werknemer arbeidsongeschikt is geraakt.¹⁵

Het grote verschil met Nederland is dat er in België in beginsel geen beperking is in het aantal aanspraakgerechtigden.¹⁶ Er is niet zoals in Nederland een limitatieve groep van derden (anderen dan het primaire slachtoffer) die slechts in uitzonderingsgevallen een aanspraak hebben op vergoeding van bepaalde schade. Doordat er een meer open systeem van gerechtigden is, hebben derden-benadeelden thans in België ook recht op vergoeding van affectieschade.

Kortom, het schadevergoedingsrecht in België vertoont grote overeenkomsten met het Nederlandse schadevergoedingsrecht. Dat is ook niet vreemd aangezien beide landen behoren tot het civil law rechtssysteem, een burgerlijk wetboek hebben dat afstamt van het Franse Code Civil, en te maken hebben met vergelijkbare technische, sociale en economische ontwikkelingen. Ook de risico's op schade, waarop het aansprakelijkheidsrecht en schadevergoedingsrecht zien, zijn in beide landen vergelijkbaar. Desondanks is sprake van een zeer belangrijk verschil tussen België en Nederland. In België komt, in tegenstelling tot Nederland, immateriële schade van naasten en nabestaanden als gevolg van ernstig letsel bij of het overlijden van een dierbare (affectieschade) wél voor vergoeding in aanmerking.

2.3 *Vergoeding van affectieschade in België*

Immateriële schade wordt in België morele schade genoemd.¹⁷ Morele schade kan in België uit verschillende componenten bestaan. Allereerst is er de "gewone" morele schade. Het gaat dan om het morele lijden dat er altijd is na een letselschadegeval, zoals pijn, smart en andere "courante" ongemakken.¹⁸ Daarnaast zijn er bijzondere vormen van morele schade. Het betreft morele schade die niet bij elk letselschadegeval aanwezig is, zoals pretium doloris (uitzonderlijke fysieke pijn, zoals bij brandwonden), seksuele schade (bv verminderde

¹³ T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 650.

¹⁴ E. Dirix, *Het begrip schade*, Antwerpen: Maklu 1983, p. 93.

¹⁵ Zie T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 650.

¹⁶ Zie T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 650.

¹⁷ J. Schryvers & H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2004, p. 41. Zie ook J. Ronse, *Schade en schadeloosstelling*, Gent: Story-Scientia 1984, p. 453.

¹⁸ Vergelijk T. Vansweevelt, *Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Maklu 2007, p. 423 en J. Schryvers & H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2004, p. 41, 97 en 109.

vruchtbaarheid door een ongeval), esthetische schade (lichaamsontsieringen) en genoegenschade (vermindering levensvreugde doordat niet meer aan aangename activiteiten kan worden deelgenomen).¹⁹

Genegenheidschade is ook een bijzondere vorm van morele schade. Het betreft de morele schade van naasten van een slachtoffer. Zij kunnen immateriële schade lijden door confrontatie met het leed en pijn van een dierbare.²⁰ Wil deze vorm van affectieschade voor vergoeding in aanmerking komen, dan dient het te gaan om uitzonderlijke situaties waarin sprake is van blijvende en ernstige invaliditeit, zoals in geval van blindheid, amputatie en zware brandwonden. Tevens dient er een nauwe band, een genegenheidsband, te zijn tussen het primaire slachtoffer en de derde-benadeelde.

Het overlijden van een slachtoffer kan ook lijden tot morele schade bij nabestaanden. Indien de schadelijder een affectieve band had met de overledene, is er eveneens een recht op vergoeding van morele schade.²¹

Zoals reeds aangegeven, is de kring van gerechtigden in België ruim. Wel is dus een genegenheidsband nodig om voor vergoeding van affectieschade in aanmerking te komen.²² Deze affectieve band wordt over het algemeen vermoed aanwezig te zijn bij echtgenoten, ouders, broers, zussen en kleinkinderen, met de mogelijkheid van tegenbewijs door de schadeveroorzaker. Er wordt derhalve aangenomen dat ouders van een overleden kind affectieschade hebben. Overige gerechtigden dienen zelf voldoende argumenten aan te voeren om de geleden schade aannemelijk te maken. Verder neemt de omvang van de vergoeding voor affectieschade af, naarmate de affectieve band lossier is.

2.4 *De Indicatieve Tabel en affectieschade*

De Indicatieve Tabel is hiervoor reeds genoemd. Indien schade niet (eenvoudig) concreet kan worden vastgesteld, dan wordt vaak door schaderegelende partijen of door de rechter de Indicatieve Tabel erbij gepakt. De Indicatieve Tabel geeft de meest voorkomende

¹⁹ Zie nader hierover T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 659 en 724 e.v.

²⁰ Zie T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 729, J. Schryvers & H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2004, p. 99 en Van Schoubroeck 2004, p. 103 en C. van Schoubroeck, *Affectieschade en shockschade: Belgische reglementering en praktijk*, Verkeersrecht 2004, p. 103.

²¹ Zie T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 740.

²² J. Bogaert, *Morele schade en andere schade bij overlijden*, in *Handboek Letselschade gemeen recht*, Mechelen: Kluwer 2010, p. 99.

schadeposten bij personenschade weer.²³ Daarbij duidt de tabel voor de opgesomde schadeposten ofwel een forfaitair schadevergoedingsbedrag aan, ofwel geeft de tabel aanwijzingen en criteria aan de hand waarvan de vergoeding bij de betreffende schadepost kan worden berekend.²⁴ Ook genegenheidsschade van naasten en morele schade van nabestaanden komen in de tabel terug.

De Indicatieve tabel staat onder eindredactie van het Nationaal Verbond van Magistraten en het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politie-rechters.²⁵ Bij de opstelling zijn verschillende partijen betrokken die frequent met schadebegroting bezig zijn, zoals de advocatuur, verzekeringsmaatschappijen, de rechterlijke macht, leden van de Organisatie van Verongelukte Kinderen, academici en medisch deskundigen.²⁶ Er is sprake van een drie à vier jaarlijkse evaluatie en herziening van de tabel.

Het doel van de Indicatieve Tabel is om de eenvormigheid van rechtspraak en schikkingen buiten rechte te bevorderen.²⁷ Deze tabel is niet bindend en heeft voornamelijk een functie in het geval een concrete begroting van de schade niet (goed) mogelijk is.²⁸ Van de bedragen die in de lijst worden geformuleerd, kan dus worden afgeweken indien de hoogte van de schade nauwkeurig(er) kan worden vastgesteld.²⁹ De basisprincipes van het schadevergoedingsrecht blijven bestaan.

Is sprake van het overlijden van een dierbare, dan kan een nabestaande vergoeding van de geleden morele schade verkrijgen. Ten aanzien van dergelijke affectieschade is in de

²³ De Indicatieve tabel 2008 is gepubliceerd in het Nieuw Juridisch Weekblad, nummer 189, 22 oktober 2008, p. 710- 721. Zie ook T. Vansweevelt, *Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Maklu 2007, p. 437 e.v. over de indicatieve tabel.

²⁴ A. Boyen, *Indicatieve tabellen van de magistratuur*, Consilio Manuque 2004, p. 57.

²⁵ T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 693, W. Peeters, De 'indicatieve tabel' als antwoord op de noden van de praktijk, in: M. Van den Bossche (red.), *De nieuwe indicatieve tabel. Een praktisch instrument voor de evaluatie van menselijke schade*, Gent: Larcier 2001, p. 3 en M. Van Den Bossche, *De indicatieve tabel - een situering*, NJW 2004, p. 615.

²⁶ D. Van Trimpnt & C. Denoyelle, *Voorwoord van de Indicatieve Tabel 2008*, NJW 2008, p. 710, P. Graulus, *Tien jaar indicatieve tabel: een kritische evaluatie vanuit de praktijk*, in: W. Peeters & M. Van den Bossche (red.), *De behandeling van lichamelijke schadedossiers en 10 jaar indicatieve tabel*, Gent: Larcier, 2004, p. 213 en D. Simoens, *Beginnelsen van het Belgisch Privaatrecht, deel XI, Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht, deel II, Schade en Schadeloosstelling*, Kluwer: Story Scientia 1999, 8.

²⁷ Zie in dit kader W. Peeters en J.-L. Desmecht, *Het toekomstperspectief van de indicatieve tabel*, in: W. Peeters & M. Van den Bossche (red.), *De behandeling van lichamelijke schadedossiers en 10 jaar indicatieve tabel*, Gent: Larcier 2004, p. 324 en M. Van Den Bossche, *De indicatieve tabel - een situering*, NJW 2004, p. 615.

²⁸ L. Soetemans, *De nieuwe indicatieve tabel est arrivé*, *Verkeer, Aansprakelijkheid, Verzekering* 2008, p. 475 en G. Meyns, *De indicatieve tabel kritisch benaderd*, *Tijdschrift van de Vrederechters* 2005, p. 575. Zie over het niet bindende karakter: A. Boyen, *Forfaitaire vergoedingen en de (privé) indicatieve lijst*, *Tijdschrift voor Verzekeringen* 2002, p. 64-65.

²⁹ H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2010, p. 98, G. Jocqué, *De nieuwe indicatieve tabel kritisch bekeken*, *Rechtskundig Weekblad* 2008-09, p. 1115 en A. Van Oevelen e.a., *Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad schade en schadeloosstelling (1993-2006)*, *Tijdschrift voor Privaatrecht* 2007, p. 977.

Indicatieve Tabel een lijst met benadeelden opgenomen met een bijbehorende schadevergoedingsbedrag. Ter verduidelijking verwijzen wij naar onderstaande tabel.

Tabel 1 - Genegenheidsschade nabestaanden in België

Slachtoffer	Vergoeding
echtgenoot/echtgenote	€ 12.500
samenwonende levenspartner (duurzaam)	€ 12.500
verloofde	€ 5.000
feitelijk gescheiden partner	€ 3.750
ouder inwonend	€ 7.500
ouder niet inwonend	€ 3.750
kind inwonend per ouder	€ 12.500
kind zelfstandig wonend per ouder	€ 5.000
ongeboren kind (miskraam)	€ 2.500
broer/zus inwonend	€ 2.500
broer/zus niet inwonend	€ 1.500
stiefvader/stiefmoeder niet inwonend	€ 2.500
stiefzoon/stiefdochter inwonend	€ 5.000
stiefzoon/stiefdochter niet inwonend	€ 2.500
grootouder inwonend	€ 2.500
grootouder niet inwonend	€ 1.250
kleinkind inwonend	€ 2.500
kleinkind niet inwonend	€ 1.250
schoonouder inwonend	€ 1.750
schoonouder niet inwonend	€ 1.150
schoonkind inwonend	€ 1.750
schoonkind niet inwonend	€ 1.150

Deze lijst is niet limitatief en het is niet de bedoeling dat de in de Indicatieve Tabel opgenomen schadevergoedingsbedragen automatisch worden toegekend. Afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval kan de vergoeding naar boven dan wel naar beneden worden bijgesteld.³⁰ Zo kan de leeftijd van het slachtoffer een rol spelen. De bedragen blijken echter in de praktijk wel (heel) sterk richtinggevend te zijn.

³⁰ Nieuw juridisch weekblad, indicatieve tabel 2008, p. 717.

De Indicatieve Tabel geeft geen forfaitaire bedragen bij genegenheidsschade van naasten. Wel wordt naar voren gebracht dat het moet gaan om uitzonderlijke pijn bij het slachtoffer. Er kan volgens de tabel een vergoeding voor genegenheidsschade worden toegekend aan naasten wanneer het slachtoffer in levensgevaar of coma verkeert en derhalve de toestand uiterst zorgwekkend is. Daarnaast is er ook in de situatie waarin naasten dagelijks en langdurend geconfronteerd worden met een ernstige blijvende psychische, fysieke of mentale aftakeling van het slachtoffer, recht op deze vergoeding volgens de Indicatieve tabel. Er wordt als voorwaarde gesteld dat er sprake is van een verstoring van de normale beleving van de band met het slachtoffer.

De toegekende bedragen voor affectieschade van naasten lopen in de Belgische rechtspraak sterk uiteen, van EUR 123,95 tot EUR 74.386,06.³¹ De omvang van een dergelijke vergoeding wordt beïnvloed door onder meer de leeftijd van het slachtoffer, het percentage invaliditeit/arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer, de intensiteit van de verzorging door de derde-benadeelde en de affectieve band.³² Feitenrechters kennen in vergelijkbare gevallen geregeld hele verschillende bedragen toe en het is moeilijk een lijn te ontdekken in de toegekende bedragen. Hoewel de Indicatieve Tabel dus thans geen concrete cijfers geeft voor affectieschade van naasten, wordt er in de Belgische literatuur daarom wel gepleit voor het uitwerken van forfaitaire bedragen voor deze schadepost, op een vergelijkbare wijze als bij genegenheidsschade voor nabestaanden.³³ Wij sluiten ons bij deze gedachte graag aan en zouden zo'n systeem ook voor Nederland willen adviseren (waarover hierna meer).

2.5 *Positieve ervaringen met de Indicatieve tabel en affectieschade*

De Indicatieve tabel wordt in de Belgische rechtspraak veel gebruikt en heeft daardoor steeds meer gezag gekregen.³⁴ Ofschoon er ook kritische geluiden zijn te horen, met name

³¹ T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 730, W. van Bosstraeten, *Verkeerszakboekje 2007*, Mechelen: Kluwer 2007, p. 175 en D. Simoens, *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, deel XI, *Schade en Schadeloosstelling*, deel II, Antwerpen: Story-Scientia 1999, p. 282-284.

³² M. Vandeweerd, *Genegenheid wordt niet bestraft. Schade door weerkaatsing*, in: *Sociaal werk(t). Ereboek Josse van Steenberge*, Brugge: Die Keure, 2010, p. 421. Zie ook R. Dillemans, *Beginselen van Belgisch privaatrecht: buitencontractuele aansprakelijkheid*, Antwerpen: Kluwer 1999, p. 282.

³³ T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 730-731.

³⁴ Vergelijk J. Schryvers & H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2004, p. 39. Zo ook B. de Temmerman & E. de Kezel, *Normering in België: de indicatieve tabel*, TVP 2002, p. 112.

over de minder concrete vaststelling van schade, zijn de ervaringen in België met de Indicatieve Tabel overwegend positief.³⁵

De eenvormigheid in de Belgische rechtspraak is door de Indicatieve Tabel toegenomen.³⁶ Door de ondersteuning van de Indicatieve tabel kunnen de feitenrechters een schadezaak ook vlotter afhandelen.³⁷ Tegelijkertijd is ook de buitengerechtelijke afdoening van schadegevallen bevorderd en versneld.³⁸ De Indicatieve Tabel vormt immers een goede basis voor schikkingsonderhandelingen bij personenschade voor advocaten en verzekeraars. Doordat de Indicatieve Tabel wordt gepubliceerd, hebben ook slachtoffers een beter idee op hoeveel schadevergoeding zij recht hebben.³⁹ Daardoor is de asymmetrische informatieverhouding tussen slachtoffers enerzijds en verzekeringsmaatschappijen en advocaten anderzijds verkleind en de vrees voor ondercompensatie bij slachtoffers teruggedrongen, hetgeen de stap naar een schikking eveneens heeft vergemakkelijkt.⁴⁰ Voorts kunnen verzekeraars de risico's op voorhand beter inschatten en de premies nauwkeuriger vaststellen.

Deze positieve elementen gelden voor de Indicatieve tabel in het algemeen maar ook voor de vaststelling van affectieschade.⁴¹ Bij de morele schade van nabestaanden wordt door rechters vaak gegrepen naar de indicatieve tabel en wordt aansluiting gezocht bij de forfaitaire bedragen die daar worden genoemd.⁴² Ook bij schikkingsonderhandelingen over affectieschade van nabestaanden vormt de indicatieve tabel dikwijls een nuttig hulpmiddel.

Wel leidt het feit dat de indicatieve tabel vrijblijvend is, geregeld tot discussie. Partijen proberen dan van de forfaitaire bedragen af te wijken. Ook de rechter wijkt soms af, zonder enige verwijzing naar de Indicatieve tabel.⁴³ Aangezien de indicatieve tabel niet in een wet is

³⁵ G. Jocqué, De nieuwe indicatieve tabel kritisch bekeken, *Rechtskundig Weekblad* 2008-09, p. 1114 en 1122.

³⁶ Th. Papart, *Le barème indicatif des magistrats*, *Consilio Manuque* 2004, p. 76.

³⁷ D. Simoens, Beschouwingen over de schadeloosstelling voor welzijnsverlies, tevens aanleiding tot de vraagstelling: integrale, genormeerde of forfaitaire schadeloosstelling?, in: W. Peeters & M. Van den Bossche (red), *De behandeling van lichamelijke schadedossiers en 10 jaar indicatieve tabel*, Gent: Larcier 2004, nr. 42.

³⁸ H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2010, p. 98, T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia, 2009, p. 694, J. Bogaert, *Praktijkboek schadebegroting, De Indicatieve Tabel 2008-09*, Brugge: Vanden Broele, 2008, p. 1 en P. Graulus, *Tien jaar indicatieve tabel: een kritische evaluatie vanuit de praktijk*, in: W. Peeters & M. Van den Bossche (red), *De behandeling van lichamelijke schadedossiers en 10 jaar indicatieve tabel*, Gent: Larcier 2004, p. 213. Zie ook I. Ghijs, *Ouders verongelukte kinderen meer vergoed*, *De Standaard* 13 augustus 2008, p. 4.

³⁹ H. Ulrichs, *Schaderegeling in België*, Mechelen: Kluwer 2010, p. 98 en G. Jocqué, *De nieuwe indicatieve tabel kritisch bekeken*, *Rechtskundig Weekblad* 2008-09, p. 1114.

⁴⁰ P. Graulus, *Tien jaar indicatieve tabel: een kritische evaluatie vanuit de praktijk*, in: W. Peeters & M. Van den Bossche (red), *De behandeling van lichamelijke schadedossiers en 10 jaar indicatieve tabel*, Gent: Larcier 2004, p. 223.

⁴¹ T. Vansweevelt & B. Weyts, *Handboek Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen: Intersentia 2009, p. 730.

⁴² B. de Temmerman & E. de Kezel, *Normering in België: de indicatieve tabel*, *TVP* 2002, p. 112.

⁴³ B. de Temmerman & E. de Kezel, *Normering in België: de indicatieve tabel*, *TVP* 2002, p. 112.

vastgelegd, mogen en kunnen partijen en de rechter ook naar eigen inzicht hiermee omgaan. Daarom zijn sommigen van mening dat de wetgever knopen dient door te hakken zodat de vergelijkbaarheid, eenvormigheid en voorspelbaarheid (nog) meer worden gewaarborgd.⁴⁴ Overigens zijn anderen van mening dat überhaupt beslissingen over het schadevergoedingsrecht en schadevergoedingen door de wetgever genomen dienen te worden en dat de opstellers van de indicatieve tabel niet als “parallele” wetgever en regelgevend mogen optreden.⁴⁵

Zoals reeds aangegeven, levert de omvang van affectieschade van naasten eerder discussie op dan affectieschade van nabestaanden vanwege de afwezigheid van enige indicatieve bedragen. Dit toont aan dat normbedragen een positief effect kunnen hebben, maar dat vanwege de acceptatie en eenvormigheid vastlegging door de wetgever – in overleg met de betrokken organisaties uit de praktijk – de voorkeur lijkt te hebben.

Er bestaat echter in België, in tegenstelling tot in Nederland, geen enkele discussie over de noodzaak van de vergoeding van affectieschade.⁴⁶ Zowel in geval van overlijden als in geval van ernstig letsel wordt niet getwijfeld over de behoefte bij nabestaanden en naasten aan een vergoeding van affectieschade en de symbolische rol die een dergelijke vergoeding kan hebben (genoegdoening en erkenning van leed).⁴⁷ Dat blijkt ook reeds uit het feit dat affectieschade in de Indicatieve tabel terugkomt. Bij de opstelling zijn immers allerlei maatschappelijke organisaties betrokken. Tevens bevat de tabel de *courante* schadeposten in personenschadezaken.

Vergoeding van affectieschade heeft niet veel consequenties gehad voor de rechtspraak. De Belgische praktijk wijst uit dat een recht op vergoeding van affectieschade niet leidt tot een grote toename van het aantal procedures of tot langere procedures. Affectieschade is ook slechts in een relatief beperkt aantal gevallen aan de orde (overlijden

⁴⁴ H. Ulrichs, Wederantwoord van de auteur op de reactie van B. De Temmerman, Rechtskundig Weekblad 2001-2002, p. 1625 en H. Ulrichs, Waarom blijft de wetgever aan de kant?, De Juristenkrant 2002, p. 12. Vergelijk in dit kader ook D. Simoens, Beschouwingen over de schadeloosstelling voor welzijnsverlies, tevens aanleiding tot de vraagstelling: integrale, genormeerde of forfaitaire schadeloosstelling?, in: M. Van den Bossche (red.), De nieuwe ‘Indicatieve tabel’: een praktisch werkinstrument voor de evaluatie van menselijke schade, Larcier 2001, p. 105-106 en J. Schryvers, Het nieuwe indicatieve tarief van de vergoedingen wegens lichamelijke schade, Rechtskundig Weekblad 1998-1999, p. 743.

⁴⁵ G. Jocqué, De nieuwe indicatieve tabel kritisch bekeken, Rechtskundig Weekblad 2008-09, p. 1115 en 1122 en D. Simoens, Normering van de gemeenrechtelijke schadeloosstelling: een na te streven doel?, Rechtskundig Weekblad 2003-2004, p. 157-158.

⁴⁶ D. Simoens, Schade en schadeloosstelling, Beginselen van het Belgische privaatrecht, Buitencontractuele aansprakelijkheid, II, Antwerpen: Story Scientia 1999, p. 268-269.

⁴⁷ Zie ook A.J. Akkermans e.a., Slachtoffers en aansprakelijkheid. Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht’, Deel II Affectieschade, WODC 2008, p. 63-68. Akkermans c.s. hebben interviews afgenomen met nabestaanden en naasten in België.

alsmede ernstig letsel). Angst voor de ontwikkeling van een claimcultuur is derhalve ongegrond. Evenmin is in België sprake van onsmakelijke procespraktijken door de mogelijkheid van vergoeding van genegenheidschade, zoals in Nederland wordt gevreesd.⁴⁸ Mede door de Indicatieve Tabel zijn de vergoedingen (voor nabestaanden) voorspelbaar en ook niet exorbitant. Verder hoeft en kan er door de vereiste genegenheidsband, en door het feit dat een dergelijke genegenheidsband alleen wordt vermoed aanwezig te zijn bij bepaalde relaties, niet enorm gediscussieerd en geprocedeerd worden over de aanwezigheid van een recht op schadevergoeding.⁴⁹

3 Ontwikkelingen in Nederland met betrekking tot affectieschade

3.1 Jarenlange discussie

Reeds tijdens de invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek hield de vergoeding van affectieschade de gemoederen al flink bezig. Het onderwerp hield voor- en tegenstanders verdeeld. De wetgever heeft bij de invoering van het huidige Burgerlijk Wetboek in 1992, er echter uitdrukkelijk voor gekozen affectieschade niet voor vergoeding in aanmerking te laten komen. Er bestond een vrees voor onsmakelijke procespraktijken en de opkomst van een claimcultuur.⁵⁰ Ook bestond er een weerstand om leed te willen goedmaken met geld en werd gedacht dat de vergoeding van affectieschade zou leiden tot commercialisering van verdriet.

De keuze van de wetgever leverde de nodige weerstand op. Ook vanuit de Eerste Kamer kwamen er kritische geluiden over deze lacune in het Nederlandse schadevergoedingsrecht.⁵¹ Vanuit rechtswetenschappelijke hoek en de politiek werd daarna geprobeerd de terughoudende opstelling van de wetgever te doorbreken.⁵² Uiteindelijk leek de minister te zijn bezwaken onder de druk.⁵³ Vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen was het volgens de minister niet langer te rechtvaardigen dat in Nederland een recht op vergoeding van affectieschade niet mogelijk was. Dit heeft ervoor gezorgd dat uiteindelijk op 6 februari 2003 een wetsvoorstel werd ingediend bij de Tweede Kamer.

⁴⁸ C. van Schoubroeck, Affectieschade en shockschade: Belgische reglementering en praktijk, *Verkeersrecht* 2004, p. 106.

⁴⁹ C. van Schoubroeck, Affectieschade en shockschade: Belgische reglementering en praktijk, *Verkeersrecht* 2004-4, p. 106.

⁵⁰ Zie Kamerstukken II 2002/03 28781 nr. A.

⁵¹ *Parlementaire Geschiedenis* Boek 6 (Inv. 3, 5 en 6), p. 382 en 1272–1277.

⁵² Zie bijvoorbeeld S.D. Lindenbergh, Smartengeld voor naasten; tijd voor een wettelijke regeling, *NJB* 2001-2, p. 61 en A.J. Verheij, Vergoeding van affectieschade, *NTBR* 1998-9, p. 329-330. Na het Baby Joost-arrest zijn er ook Kamervragen gesteld over affectieschade: Kamerstukken II 2000/01, 27 400 VI, nr. 31.

⁵³ Kamerstukken II 2000/01, 27 400 VI, nr. 70.

3.2 *Wetsvoorstel affectieschade*

De gedachte achter het wetsvoorstel was dat de bestaande artikelen 6:107 en 6:108 BW zouden worden uitgebreid. Aan een limitatief kring van gerechtigden zou een vast bedrag van € 10.000,- worden toegekend in geval van ernstig en blijvend letsel bij een dierbare of in geval van overlijden van een dierbare, waarmee een affectieve relatie wordt onderhouden.⁵⁴

Als gerechtigden werden bestempeld:

- de echtgenoot of geregistreerde partner;
- de levensgezel, mits sprake is van een duurzame, gemeenschappelijkehouding;
- de ouder van een minderjarige;
- de ouder van een inwonende meerderjarige;
- een minderjarig kind;
- een thuiswonend meerderjarig kind;
- degene die duurzaam in gezinsverband de zorg voor de gekwetste heeft; en
- degene voor wie de gekwetste duurzaam in gezinsverband de zorg heeft.

Met de beperkte reikwijdte van het voorstel werden volgens de minister onsmakelijke discussies alsook de ontwikkeling van een claimcultuur voorkomen. Dit zijn derhalve dezelfde argumenten die eerder werden gebruikt om het niet invoeren van een recht op affectieschade te rechtvaardigen. De voorgestelde vaste vergoeding zou volgens de minister bij AMvB worden vastgesteld teneinde deze vergoeding, in geval van bijvoorbeeld geldontwaarding, eenvoudig te kunnen aanpassen.

Hoewel het wetsvoorstel beantwoordde aan een roep vanuit zowel de rechtswetenschap, rechtspraktijk als politiek om vergoeding van affectieschade mogelijk te maken, zijn er ook kanttekeningen geplaatst bij de inhoud van het wetsvoorstel. Vooral de keuze voor een beperkte kring van gerechtigden en één vast bedrag aan schadevergoeding voor elke groep gerechtigden kon rekenen op kritiek.⁵⁵ Ook werden vraagtekens gezet bij het feit dat vergoeding voor affectieschade niet alleen mogelijk was bij overlijden maar ook bij ernstig en blijvend letsel. Tevens werd gewezen op de onduidelijkheid dat het begrip ‘ernstig en blijvend letsel’ opleverde. Aangevoerd werd dat de huidige opzet van het wetsvoorstel ertoe zou leiden dat de doelstellingen van de vergoeding, erkenning en genoegdoening, niet behaald zouden worden.

⁵⁴ Kamerstukken II 2002/03, 28781 nr. 1/2.

⁵⁵ Zie bijvoorbeeld Kamerstukken II 2002/03, 28781 nr. A en Kamerstukken II 2002/03, 28781 nr. 5.

Deze kritische opmerkingen in het politieke en wetenschappelijke debat zorgden ervoor dat het wetsvoorstel op een aantal punten werd aangepast. Zo werd er een hardheidsclausule toegevoegd.⁵⁶ Op grond van deze clausule kan degene die niet behoort tot de bovengenoemde gerechtigden maar eveneens een zeer nauwe band heeft met de gekwetste of overledene, en die op grond van de redelijkheid en billijkheid ook als een naaste kan worden aangemerkt, ook aanspraak maken op vergoeding van affectieschade

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel vervolgens aangenomen, maar de behandeling van het voorstel in de Eerste Kamer ging evenmin zonder slag of stoot.⁵⁷ Nadat er tijdens de behandeling op 12 september 2006 (door de CDA fractie) twijfels werden geuit met betrekking tot de behoefte bij de potentiële gerechtigden aan een recht op vergoeding van affectieschade,⁵⁸ werd de behandeling van het wetsvoorstel enige tijd aangehouden in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek onder leiding van Prof. Akkermans in opdracht van het Ministerie van Justitie.⁵⁹ Er werd door Akkermans c.s. onder meer onderzocht of er daadwerkelijk behoefte bestaat aan vergoeding van affectieschade, en of dat een vergoeding een bijdrage kan leveren aan de verwerking van leed. In grote mate werden deze vragen door de respondenten positief beantwoord. Verder gaven zij aan het belangrijk te vinden dat bij de vergoeding van affectieschade rekening wordt gehouden met de individuele omstandigheden van het geval en dat de vergoeding hierop in zekere zin wordt afgestemd. De meerderheid gaf aan voorstander te zijn van een variabele of een genormeerde vergoeding (in plaats van één vast bedrag).

De minister gaf desondanks aan vooralsnog vast te willen houden aan één vast bedrag voor alle gevallen.⁶⁰ Na bezwaren uit de Eerste Kamer kondigde de minister een concept AMvB aan, waarin verschillende vaste bedragen werden uitgewerkt. Daarbij werd een onderscheid gemaakt naar de aard van de relatie en ook tussen ernstig, blijvend letsel en overlijden.

Tabel 2 - Variatie hoogte vergoeding affectieschade in concept-AMvB ⁶¹

	Ernstig blijvend letsel slachtoffer	Overlijden slachtoffer
Partners, ouders, kinderen	€ 15.000	€ 17.500

⁵⁶ Tweede Nota van Wijziging, Kamerstukken II 2004/05, 28781, nr. 9.

⁵⁷ Zie bijvoorbeeld Kamerstukken I 2004/05, 28781 nr. B, Kamerstukken I 2006/06, 28781 nr. D en Handelingen I 2005/06, 28781, Vergaderingsnummer 38.

⁵⁸ Kamerstukken I 2005/06, 28 781, D, p. 2.

⁵⁹ A.J. Akkermans e.a., Slachtoffers en aansprakelijkheid. Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht

⁶⁰ Kamerstukken I 2009/09, 28781 nr. G. Zie hierover K.A.P.C. van Wees, Wetsvoorstel affectieschade verworpen ,PIV-Bulletin 2010-2, p.1-3.

⁶¹ Zie ook K.A.P.C. van Wees, Wetsvoorstel affectieschade verworpen, PIV-Bulletin 2010-2, p.1-3.

Overigen	€ 12.500	€ 15.000
----------	----------	----------

Wanneer na de invoering van het wetsvoorstel zou blijken dat het vaste bedrag van €10.000,- voor alle gevallen niet bevredigend zou werken, dan zou het bepaalde in de concept-AMvB desgewenst in werking kunnen treden.⁶² In de Nota van Toelichting wordt opgemerkt dat op deze wijze bij de vaststelling van de omvang van de vergoeding rekening kan worden gehouden met de individuele omstandigheden, terwijl bovendien de discussie over die omstandigheden vanwege de normering beperkt blijft. Het Verbond van Verzekeraars alsook Slachtofferhulp Nederland en de Raad van State konden zich vinden in deze aanvulling op het voorstel en reageerden dan ook positief.

3.3 *Verwerping wetsvoorstel, de argumenten*

Het wetsvoorstel werd echter op 23 maart 2010 uiteindelijk door de Eerste Kamer verworpen.⁶³ De kritische houding van de fracties van de VVD en het CDA (mede namens CU en de SGP) bleef ongewijzigd. Zo waren er twijfels of met de concept AMvB afdoende rekening werd gehouden met de individuele omstandigheden van het geval. Het CDA trok het wat breder en had bezwaar tegen de vertaling van menselijk leed in een financiële compensatie. De VVD haalde eerder de aloude vrees voor de ontwikkeling van een claimcultuur naar voren terwijl (enigszins tegenstrijdig hiermee) naar haar idee de overheidsbemoeienis door het bepaalde in de concept-AMvB te groot was.⁶⁴ Ten slotte werd door de fracties gewezen op de onbepaaldheid van het begrip ‘ernstig en blijvend letsel’.

Gezien de ervaringen in België (en andere landen) met affectieschade en de uitkomsten van het onderzoek van Prof. Akkermans c.s., snijden ons inziens de meeste argumenten tegen affectieschade geen hout. De ontwikkeling van een claimcultuur is niet aan de orde aangezien affectieschade slechts in een beperkt aantal gevallen een rol kan spelen. Daarbij heeft ook in andere landen vergoeding van affectieschade niet tot een claimcultuur geleid. Discussie over wanneer sprake is van een recht op vergoeding van affectieschade en over de hoogte van de vergoeding kunnen ook worden beperkt door middel van adequate regulering.

Voorts laat de situatie in België met betrekking tot de Indicatieve Tabel zien, en met name ook het verschil in de tabel tussen de normering van affectieschade van nabestaanden en naasten, dat overheidsbemoeienis juist de voorkeur heeft boven zelfregulering en

⁶² Kamerstukken I 2005/06, 28781, nr. E, p. 2.

⁶³ Kamerstukken I 2009/10, 28791, nr. 23.

⁶⁴ Kamerstukken I 2009/10, 28791, nr. 21.

normstelling/interpretatie door de rechter. In België is er geregeld een roep om het vastleggen van affectieschade door de wetgever, met het oog op de eenvormigheid van de schadebedragen en de acceptatie van de bedragen.

Verder is in België juist de symbolische functie van affectieschade onomstreden. Ook uit het onderzoek van Prof. Akkermans c.s. volgt dat affectieschade positief kan bijdragen aan leedverwerking en genoegdoening. Uit onderzoek naar de financiële vergoeding die het Schadefonds Geweldsmisdrijven toekent aan slachtoffers, blijkt eveneens de symbolische functie van een vergoeding.⁶⁵ Het heeft emotionele effecten doordat het enerzijds gevoelens van erkenning en gerechtigheid biedt en anderzijds zorgt dat het leed wordt verzacht. Vertaling van menselijk leed in een financiële vergoeding is moeilijk, maar hoeft ook niet heel precies te gebeuren. Het sterk symbolische karakter brengt juist mee dat ook met een (meer) symbolisch bedrag kan worden volstaan.⁶⁶ Dat blijkt ook uit de ervaringen in België. Overigens is smartengeld bij het primaire slachtoffer ook geregeld een (ruwe) vertaling van menselijk leed in een vergoeding, zonder dat het bedrag correspondeert met een concreet vermogensverlies, en daar heeft ook niemand moeite mee.⁶⁷

Er zijn naar ons idee dan ook geen goede argumenten om een recht op vergoeding van affectieschade niet in te voeren.⁶⁸ Het is ook niet voor niets dat in de meeste andere landen in Europa een dergelijk recht wel aanwezig is. De vormgeving van een dergelijk recht is echter een ander verhaal. In de bezwaren binnen de Eerste Kamer tegen het vaste bedrag en de beperkte kring van gerechtigden kunnen wij ons wel vinden. Hierna gaan wij nader daar op in.

4 De toekomst van het recht op affectieschade?

4.1 Toekomst? Vroeg of laat affectieschade

De verwerping van het wetsvoorstel werd door velen ook als een verrassing en teleurstelling ervaren, gezien de reeds jarenlang gevoerde discussie en het maatschappelijke draagvlak voor een recht op vergoeding van affectieschade. In het licht van de brede consensus die thans bestaat met betrekking tot de invoering van een recht op vergoeding van affectieschade en het feit dat het wetsvoorstel deels is ‘meegegroeid’ met de maatschappelijke ontwikkelingen die

⁶⁵ J.D.W.E. Mulder, Hoe schadevergoeding kan leiden tot gevoelens van erkenning en gerechtigheid. Lessen uit de praktijk van het Schadefonds Geweldsmisdrijven, NJB 2010-5, p. 293-296.

⁶⁶ S.D. Lindenbergh, Smartengeld. Tien jaar later, Deventer: Kluwer 2008, p. 13.

⁶⁷ Zie in dit verband S.D. Lindenbergh, Smartengeld, Deventer: Kluwer 1998, p. 41 en 42.

⁶⁸ Zo ook S.D. Lindenbergh, Smartengeld. Tien jaar later, Deventer: Kluwer 2008, p. 56.

het debat bepaalden, is het te verwachten dat vroeg of laat alsnog de vergoeding van affectieschade in Nederland een feit wordt, via wettelijke regulering dan wel zelfregulering.

De eerste geluiden om alsnog tot de vergoeding van affectieschade te komen, zijn reeds hoorbaar. Zo is in de literatuur naar voren gebracht dat arresten van het EHRM als aanknopingspunten voor een recht op vergoeding van affectieschade in Nederland kunnen dienen.⁶⁹ Ook kan in dit kader worden gewezen op het voorstel tot aanpassing van de Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven. Dit wetsvoorstel moet vergoeding van immateriële schade van echtgenoten, partners en familieleden van een slachtoffer van een geweldsmisdrijf deels mogelijk maken. Inmiddels is het voorstel op 29 maart 2011 door de Tweede Kamer aangenomen en wacht nu op een behandeling door de Eerste Kamer.⁷⁰ Verder is geopperd om een ‘Bedrijfsregeling nr. 18’ van het Verbond van Verzekeraars te introduceren. Daarin zou dan de tekst van het verworpen wetsvoorstel, aangevuld met het bepaalde in de concept AMvB, worden opgenomen.⁷¹ Van verzekeraarszijde is (ook los hiervan) naar voren gebracht dat wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om deze schade in bepaalde situaties toch “gewoon” te gaan betalen.⁷²

4.2 *Wettelijke regulering affectieschade is wenselijk*

Een wettelijke vastlegging van een recht op vergoeding van affectieschade zou ons inziens echter sterk de voorkeur hebben, gezien ook de ervaringen in België met zelfregulering. Beslissingen over het schadevergoedingsrecht dienen ons inziens door de wetgever te worden genomen. Het mogelijk maken van een recht op vergoeding van affectieschade dient eigenlijk niet aan (de vrijwilligheid van) branchepartijen te worden overgelaten. De omvang van schadevergoedingsbedragen zouden eventueel wel aan de hand van zelfregulering tot stand kunnen worden gebracht. In verband met de acceptatie en afdwingbaarheid heeft hier (co)regulering door de wetgever echter ook de voorkeur.

Gezien (i) de sterke roep vanuit de maatschappij – nimmer waren partijen aan slachtofferzijde en verzekeraarszijde het zo met elkaar eens over een onderwerp, de politiek en de wetenschap, (ii) de overtuigende resultaten van het gedegen onderzoek van Akkermans c.s., en (iii) het feit dat men in de meeste Europese landen een recht op affectieschade kent, is

⁶⁹ C.P.J. Wijnakker, Vergoeding van affectieschade: via het EVRM ook in Nederland mogelijk, VR 2010- 11, p. 313-315.

⁷⁰ Zie hierover R. Rijnhout en I. Giesen, Rechterlijke ‘ongehoorzaamheid’ en wetgevende zijpaden: gaat de wal het schip van de shock- en affectieschade keren?, WPNR 2011 (6870), p. 35- 37.

⁷¹ Esther Pams heeft dit naar voren gebracht tijdens het PIV-congres op 26 maart 2010, waarna dit voorstel met luid applaus werd ontvangen . Zie PIV-Bulletin 2010-3, p. 5. Zie ook R. Rijnhout, Wetsvoorstel affectieschade verworpen door de Eerste Kamer, TvP 2010, p. 37-41.

⁷² S.D. Lindenbergh, Het wetsvoorstel affectieschade: een treurige dood(?), NJB 2010, p. 1532.

de wetgever eigenlijk verplicht om dit onderwerp nogmaals op te pakken. Dit geldt te meer nu de Tweede Kamer het wetsvoorstel al had aangenomen en uitgerekend de Eerste Kamer zich reeds bij de invoering van het Burgerlijk Wetboek er kritisch over had uitgelaten dat een recht op vergoeding van affectieschade niet was meegenomen.⁷³ Blijkbaar vindt dus ook de wetgever zelf dat dit onderwerp binnen het schadevergoedingsrecht thuis hoort. Met een gewijzigd wetsvoorstel van de zijde van de Minister – een wetsvoorstel met bijvoorbeeld meer differentiatie in gerechtigden en schadevergoedingsbedragen – is dit (theoretisch) ook mogelijk. Het lijkt namelijk ook met name de vormgeving van het recht op vergoeding van affectieschade te zijn geweest dat het wetsvoorstel uiteindelijk de das heeft omgedaan.

De hele discussie in de Eerste Kamer lijkt namelijk aanvankelijk vooral te zijn ontstaan naar aanleiding van het hanteren van één vast bedrag door de Minister (en het daarna aanbrenge van slechts een lichte differentiatie in de bedragen) en naar aanleiding van de kring van gerechtigden. Het heeft bij ons, evenals bij Siewert Lindenbergh, sterk het gevoel doen ontstaan dat verschillende leden van de Eerste Kamer het met de vormgeving van het wetsvoorstel niet eens waren en daarom uiteindelijk het hele wetsvoorstel niet zagen zitten.⁷⁴ Zo is er bijvoorbeeld eerst gesteld dat er meer differentiatie in de schadevergoeding diende te zijn (VVD). Toen er vervolgens een lichte differentie werd voorgesteld door de Minister in de vorm van de bovengenoemde concept AMvB werd dat door sommigen blijkbaar niet als voldoende differentiatie en teveel als mogelijke oplossing op de langere termijn gezien (VVD),⁷⁵ terwijl anderen (CDA) stelden dat de essentie van het wetsvoorstel dusdanig was gewijzigd dat de Tweede Kamer zich er opnieuw over zou moeten uitlaten.⁷⁶ Wellicht had men de hoop dat bij een hernieuwde behandeling de vormgeving van het wetsvoorstel nog eens goed tegen het licht zou worden gehouden en dat er nog wel behoorlijk aan zou zijn gesleuteld, hetgeen overigens naar ons idee ook aanbeveling had verdient. Uiteindelijk heeft het CDA bij de stemming als argument tegen het wetsvoorstel naar voren gebracht dat het vertalen van menselijk leed in een financiële vergoeding ongewenst is.⁷⁷ Dit argument was opvallend genoeg eerder niet gehanteerd.

Het ziet er echter niet naar uit dat de wetgever op korte termijn zich weer, uit zichzelf, met het onderwerp affectieschade gaat bezig houden.⁷⁸ Wie durft het aan, hoewel theoretisch

⁷³ Parlementaire Geschiedenis Boek 6 (Inv. 3, 5 en 6), p. 382 en 1272–1277.

⁷⁴ S.D. Lindenbergh, Het wetsvoorstel affectieschade: een treurige dood(?), NJB 2010, p. 1532.

⁷⁵ Zie kamerstukken I 2009/10, 28791, nr. 21 (opmerkingen Broekers-Knol) en Broekers-Knol op <http://www.vvd.nl/actueel/842/vvd-wetsvoorstel-affectieschade-veel-te-beperkend>.

⁷⁶ Kamerstukken I 2009/10, 28791, nr. 21 (opmerkingen Van de Beeten).

⁷⁷ Kamerstukken I 2009-2010, 28791, nr. 23.

⁷⁸ S.D. Lindenbergh, Het wetsvoorstel affectieschade: een treurige dood(?), NJB 2010, p. 1531.

mogelijk, om dit onderwerp weer op de agenda van de wetgever te zetten? Daarom juichen wij andere initiatieven toe, als second best oplossing en om de wetgever onder druk te zetten. Hopelijk komen verzekeraars en slachtofferorganisaties met zelfregulering waarin alle partijen zich kunnen vinden. Een initiatief als bedrijfsregeling nr 18 verdient daarom bijval. Mogelijk en hopelijk zal dit dan de wetgever aanzetten om actiever te worden en haar verantwoordelijkheid te nemen, door middel van wetgevende initiatieven dan wel sterke betrokkenheid bij een zelfreguleringsoperatie.

4.3 Vaste normbedragen voor meer categorieën gerechtigden zoals in België

Kortom, naar verwachting leidt de verwerping van het wetsvoorstel niet tot een staking van de pogingen om tot de invoering van een recht op vergoeding van affectieschade in Nederland te komen. Daarom blijft de vraag relevant hoe een recht op vergoeding van affectieschade inhoudelijk moet worden vormgegeven. Het Belgische stelsel kan ons inziens in die discussie uitstekend als voorbeeld dienen. Ook in Nederland zou er kunnen worden gekozen voor een recht op vergoeding van affectieschade waarbij wordt gewerkt met een ruimere en duidelijkere kring van gerechtigden maar met daaraan wel gekoppeld genormeerde schadevergoedingsbedragen.

In het licht hiervan was de concept-AMvB die de Minister zou invoeren als één vaste vergoeding niet goed zou blijken te werken, een (kleine) stap in de goede richting. Er was nu wat meer differentiatie in de bedragen, doch ons inziens nog (veel) te weinig. Bovendien was het “slechts” een maatregel op de achtergrond, voor het geval dat één vast bedrag niet zou blijken te werken. Daarnaast was het aangepaste wetsvoorstel met de hardheidsclausule te vaag met betrekking tot de gerechtigde personen.

Naar ons idee zouden er meer en duidelijkere onderscheidingen moeten worden aangebracht. Er waren in de concept-AMvB slechts twee groepen gerechtigden. De eerste en belangrijkste groep bestond uit partners, ouders en kinderen. De tweede groep bestond uit “overigen”, andere personen die ook in een affectieve relatie tot het slachtoffer staan (de hardheidsclausule). Deze twee groepen gerechtigden hadden in geval van overlijden recht op een vergoeding van € 17.500,-- respectievelijk € 15.000,--, en in geval van ernstig en blijvend letsel recht op een bedrag van € 15.000,-- respectievelijk € 12.500,-- (zie bovenstaande tabel). Het enige verschil tussen beide groepen is dus dat de eerste groep gerechtigden zowel in geval van ernstig en blijvend letsel als in geval van overlijden €

2.500,-- meer aan vergoeding ontvangt. Welke personen nu precies onder de tweede groep (“overigen”) vallen, is daarbij niet geheel duidelijk.

Er kan bij affectieschade goed met genormeerde bedragen, en dus met een minder concrete benadering, worden gewerkt vanwege het sterk symbolisch karakter van de vergoeding. Dat geeft ook duidelijkheid en voorspelbaarheid waardoor discussies zoveel mogelijk worden beperkt en een vlotte afwikkeling wordt bevorderd. In geval van slechts twee groepen gerechtigden, zoals in de concept-AMvB, wordt er echter maar zeer beperkt rekening gehouden met de betreffende affectieve relatie. Dit geldt te meer nu er ook nog weinig verschil bestaat in de hoogte van de vergoedingen. Daarmee worden te veel, en ook onvergelijkbare, situaties op één hoop gegooid en wordt te weinig rekening gehouden met de verschillende soorten affectieve relaties die naasten of nabestaanden met het slachtoffer hebben. De symbolische werking van een vergoeding voor affectieschade wordt mogelijk zelfs in zekere zin ondermijnd bij sterk vergelijkbare bedragen voor verschillende soorten affectieve relaties.⁷⁹ Om meer recht te kunnen doen aan de verschillende situaties/affectieve relaties en tegelijkertijd duidelijkheid te creëren voor alle betrokkenen, verdient het volgens ons de voorkeur om voor meer categorieën gerechtigden meer gevarieerde – maar wel genormeerde – schadevergoedingsbedragen te formuleren.

In België is dat, zoals hierboven aangegeven, ook gebeurd bij de affectieschade van nabestaanden. Er worden daar meer onderscheidingen gehanteerd (zie tabel 1). Zo heeft – indien een affectieve relatie aanwezig moet worden geacht – een echtgenote of de samenwonende levenspartner van het slachtoffer volgens de Indicatieve Tabel recht op € 12.500, een verloofde op €5.000, een inwonend kind op €12.500, een zelfstandig wonend kind op €5.000 en een kleinkind op €1.250. Verder is bijvoorbeeld de vergoeding bij een ouder €3.750, bij een grootouder €1.250 en schoonouder op €1.150.

Ofschoon men er uiteraard over kan twisten of de gehanteerde bedragen in België wel de gewenste omvang hebben, is het aanhouden van verschillende bedragen voor verschillende relaties naar ons idee alleszins rechtvaardig en zou het juist de genoegdoeningsfunctie van affectieschade kunnen bevorderen. In België blijkt differentiatie goed te werken en is ook niemand tegen het hanteren van verschillende bedragen. Een dergelijke regulering sluit bovendien aan bij hetgeen het onderzoek door Akkermans c.s. heeft aangetoond. Naasten en nabestaanden hebben aangegeven de voorkeur te geven aan een vergoeding waarbij rekening wordt gehouden met de individuele omstandigheden van het geval maar waarbij tevens sprake

⁷⁹ Vergelijk W.H. van Boom, Troostgeld voor nabestaanden ondoordacht, NJB 2001-28, p. 1301-1302.

is van een zekere normering. Aangezien het eenvoudigweg onmogelijk is om deze schadepost concreet te begroten, komt aan de genormeerde schadevergoedingsbedragen groot gezag toe in de Belgische schadepraktijk. In de Indicatieve Tabel wordt voor de affectieschade van naasten (dus in geval van ernstig letsel bij het slachtoffer) geen genormeerde schadevergoedingsbedragen opgesomd. Het zou ons inziens de voorkeur verdienen om (in Nederland) die lijn door te trekken en dezelfde bedragen te hanteren bij affectieschade van naasten.

België kent een ruime kring van *potentiële* gerechtigden waarbij gewerkt wordt met de aanwezigheid van een genegenheidsband. Is aantoonbaar sprake van een hechte genegenheidsband met het slachtoffer, dan komt men als gerechtigde voor de genormeerde schadevergoeding in aanmerking. Voor een bepaalde groep potentiële gerechtigden wordt zelfs een dergelijke band vermoed (waarbij het tegendeel door de aansprakelijke partij kan worden bewezen). Het uitgangspunt in België is totaal tegenovergesteld aan het Nederlandse wetsvoorstel. Het wetsvoorstel stelde juist dat slechts een zeer beperkte groep van gerechtigden voor een dergelijke vergoeding in aanmerking komt, afhankelijk van bepaalde objectieve omstandigheden. De hardheidsclausule maakt het echter mogelijk om deze groep van gerechtigden uit te breiden. Daarvoor is het dus waarschijnlijk wel nodig dat een procedure wordt gestart om met gebruikmaking van de hardheidsclausule alsnog voor vergoeding in aanmerking te (kunnen) komen. Al met al wordt, via de omweg van een hardheidsclausule, waarschijnlijk dezelfde groep gerechtigden bereikt als met het systeem in België. Er dient echter wel over gediscussieerd te worden, en zo nodig geprocedeerd, om duidelijk te krijgen welke personen wanneer recht kunnen hebben op vergoeding van affectieschade. Daarbij is het dan dus de vraag of de uiteindelijke vergoeding wel is afgestemd op de sterkte van de genegenheidsband. Duidelijkheid en voorspelbaarheid dienen ons inziens voorop te staan, met het oog op een vlotte afwikkeling, het beperken van discussies en het niet belemmeren van het genoegdoeningsfunctie. Daarom is meer, *vooraf vastgelegde* differentiatie van belang.

4.4 *Vaste schadevergoedingsbedragen met een bandbreedte*

Normering kan overigens op verschillende manieren gebeuren. Naast één vast schadevergoedingsbedrag of verschillende vaste schadevergoedingsbedragen voor verschillende categorieën gerechtigden, is het ook mogelijk om schadevergoedingsbedragen met een bepaalde bandbreedte te hanteren. Het voordeel van vaste schadevergoedingsbedragen is dat hierdoor een inzichtelijk en werkbaar systeem tot stand

komt. Aan de andere kant kan hier tegen in worden gebracht dat het onvermijdelijke gevolg van categorisering is dat alle gevallen binnen een categorie over één kam worden geschoren. Men zou er daarom ook voor kiezen om bij de verschillende categorieën gerechtigden te werken met vaste bedragen met een bandbreedte. Die bandbreedte geeft dan de rechter en partijen de mogelijkheid om rekening te houden met de bijzondere affectieve relatie die slachtoffer en gerechtigde hebben/hadden.

In beginsel verkrijgt de gerechtigde dan de vaste vergoeding, die gelijk is aan andere situaties die tot dezelfde categorie kunnen worden gerekend. Zo kan bijvoorbeeld een echtgenote in het geval van het overlijden van haar man een vergoeding verkrijgen van € 15.000,--. Bijzondere omstandigheden kunnen echter met zich meebrengen dat hiervan moet worden afgeweken. Wanneer er een bandbreedte van bijvoorbeeld € 2.500,-- bestaat, kan de vergoeding van € 15.000,-- vervolgens worden bijgesteld met € 2.500,-- indien de *bijzondere* omstandigheden van het geval daar *aantoonbaar* aanleiding toe geven.

Dit kan een verhoging dan wel een verlaging betreffen, afhankelijk van het feit of de betreffende affectie relatie sterker of zwakker is dan gemiddeld. In het geval dat de benadeelde kan aantonen dat de specifieke situatie rechtvaardigt dat men een hogere vergoeding dient te verkrijgen, bijvoorbeeld omdat een vrouw en haar overleden man al jarenlang getrouwd waren, krijgt zij niet langer een vergoeding van € 15.000,-- maar een vergoeding van € 17.500,--. Het tegenovergestelde kan ook gebeuren. Zo kan de aansprakelijke partij of diens verzekeraar proberen gemotiveerd aan te tonen dat de echtgenote geen recht heeft op een vergoeding van € 15.000,-- maar op een vergoeding van € 12.500,-- omdat zij en haar man reeds enige tijd gescheiden van tafel en bed leefden.

Het nadeel hiervan is meer discussies mogelijk zijn en ook gevoerd zullen gaan worden. Daarbij is het wel zo dat de partij die meent dat in het concrete geval meer of minder dan de vaste vergoeding voor affectieschade betaald zou moeten worden, dit zal moeten aantonen en daarbij zal moeten afwegen of het gezien de aanwezige argumenten de moeite waard is om de discussie aan te gaan dan wel dat men beter het vaste bedrag kan aanhouden. De verwachting is dat men dat alleen in de echt bijzondere gevallen een beroep op de bandbreedte zal doen. Bij dit systeem blijven de afwikkelingskosten beperkt voor de overgrote meerderheid van de gevallen waarin (alleen) het vaste bedrag aan de orde is en tegelijkertijd kan men bij de bijzondere affectieve relaties in de vergoedingen enigszins rekening houden met de bijzondere concrete omstandigheden.

Een systeem met meerdere vaste bedragen en bandbreedten verkiezen wij ook boven één vast bedrag. Gezien het sterk symbolische karakter van affectieschade, waardoor ook

sterk symbolische bedragen acceptabel zijn, de grotere voorspelbaarheid van de uitkomst en de lage afwikkelingskosten (beheersbaarheid), hebben wij een lichte voorkeur voor een systeem met verschillende vaste bedragen zonder bandbreedten.

5. Conclusie

Hoewel het wetsvoorstel affectieschade door de Eerste Kamer is verworpen, beheerst het onderwerp (nog steeds) dusdanig de gemoederen, dat het te verwachten is dat het linksom dan wel rechtsom uiteindelijk alsnog tot een recht op vergoeding van affectieschade in Nederland zal komen. Dat zou ook zijn toe te juichen aangezien er veel eensgezindheid is in de maatschappij over dit onderwerp, er tijdens de parlementaire behandeling geen overtuigende argumenten tegen affectieschade naar voren zijn gekomen, en ook de ervaringen in België laten zien dat de bezwaren die in Nederland aan de verwerping van het wetsvoorstel ten grondslag lagen niet opgaan. Daarbij heeft ons inziens een wettelijke regulering de voorkeur. Maar welke weg van regulering uiteindelijk ook wordt bewandeld, relevant blijft hoe affectieschade inhoudelijk wordt vormgegeven. Het wetsvoorstel affectieschade was ons ziens te beperkt en te vaag van opzet. Daarom zou het wetsvoorstel niet ongewijzigd moeten worden overgenomen (in bijvoorbeeld bedrijfsregeling 18 van het Verbond van verzekeraars). Er dient meer differentiatie in de schadevergoedingsbedragen te worden aangebracht (meer vaste bedragen, met al dan niet een bandbreedte) en de potentieel gerechtigden dienen duidelijker te worden vastgelegd. België kan daarbij als voorbeeld dienen. Wij kunnen profiteren van de – positieve en negatieve – ervaringen die onze zuiderburen reeds met deze schadepost hebben opgedaan en hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden.